

Ne vermes
producat
arbor.

Multa ex pri-
mo libro
huc profe-
renda.

in circuitu plâta. Si verò piceos paxillos circa arborem defixeris, tabescent vermes ac decident. A quibus etiam suillum sterus vino dilutum illam fam seruabit, sicuti scripsit in suis Græcis georgicis Didymus, modò illud circa arborem frequenter iniiciatur. Quod etiam præstare potest, columbinum sterus, nudatis radicibus circumpositum. Adhæc taurinum fel, ipsdem frequenter ingestum: nam ita neque citò senescet arbor, neque vermes faciliè producet. Palladius facies veteris vini per triduum affundit. Auxilia aduersus arboreas formicas, erucas, muscas, & bestiolas alias, larga & liberali manu tibi protulimus libro primo, quem ubi voles, & quoties opus erit, consulere poteris. Superest, vt reliqua suo ordine particulatim expediam.

Arboris mali, eiusq; pomi, cura, auxilia, & secreta. CAP. IIII.

Malus quale
solum defi-
deret.
Poma ver-
miculosa.

Putatio ma-
lis aptissima

Malus arbor, hippis, quod dicunt, & tonso-
ribus, cognita, pingue ac letum solum de-
siderat: & cui humorem non tam rigatio, quàm
natura suppeditet, vt scribit Palladius. Quod si
arenosum, vel argillosum fuerit, rigationibus iu-
uabitur. Potest etiã in macro & arido solo pro-
uenire, sed ex eo poma dabit vermiculosa & ca-
duca, in frigido itidem & humecto, si cœli tepor-
ad fuerit. Stercus ouillum non tantum exigit, sed
& libenter assumit, etiam si pulueres cineris mi-
sceantur. Aptissima est ei putatio, vt arida & ma-
le nata tollatur, cum illi vita sit alioquin breuis-
sima: sed vt citò cadit, ita velociter crescit: quæ
quò annosior fuerit, eò deteriorem, minoremq;
ac

ac vermiculofiore fructum feret. Siccatibus
vespere rigari appetit quotidie, vnde quod potu Rigatio æ-
indigeat hæc arbor, hinc illius foetus poma dici staret malis
putat Marcus Terentius Varro in suis de Agri-tilis.
cultura præceptionibus & Commentarijs. Ten-Syderatione
tatur quandoq; syderatione & vredine, his præ- & vredine
fertim locis quæ à venti flatu silent: sed omnium tentatur ma-
ximè vermiculatione sentit, hoc est vermium
lus.

erosionem. A quibus immunis erit, si, vt præce-
denti capite scribebamus, scilla circūposita fue- Remedia
rit. Quos si hæreditarios habuerit, felle bubulo, aduersus
vel sullo stercore misto humanæ vrinæ, & radi- vermicula-
cibus affuso extinguuntur, sicuti ante Palladium tionem.

Anatolius Græcus in suis rusticæ disciplinæ præ-
ceptis diligenter adnotauit. Nec temerè, mea sen-
tentia, nam hæc arbor mirū in modum lotio re-
creatur, cuius rigatu crebrò iuuari certum est. Si Pulchræ ma-
verò negotiū exhibere perrexerint, cortex æreo chinæ pro
clauo, vel scalpro, vt Palladius legit, fodicandus abigendis
erit atque vellicandus, donec mucrone vermes vermibus
tacti radantur & deturbentur: sed vlceratum lo- ab arbore
cum bubulo stercore obducere licebit. Porro, si mali.

generosissimæ quæque malorum plantulæ, tau-
rino felle radicibus admoto, ita scrobibus impo-
nantur, vt cacumen tantum super terram extet, à
vermibus immunes prorsus erūt, cum fructibus
qui inde nascentur, eodem Anatolio autore. Qui Remedia æ-
etiam morbos quosuis ægrotātis mali curat ster- grotātis ma-
core asinino aqua macerato, & sex diebus, occi- li.

duo Sole, ad radices irrigato, idque frequenter,
& per intervalla, donec germen erumpat. Si fru-
ctum multum eam parere cupis, & sobolem nu-
merosam proferre, sectum plumbei tubi seu ca- Vt malus so-
nalis os patulum, sic vt circulum ducat, caudici bolem profe

rat numero-
sam.

Ne pomife-
ra arbor rû-
patur pon-
dere graua-
ta.

altitudine pedis à terra circunducito, & cùm ma-
la cœperint adolescere, vel arbor ipsa florescere,
torquem illum & circulum eximito, idq; quo-
tannis facito, vt fecunditatem arbor recipiat.
Cæterùm, quia pomiferis arboribus, vti etiam
alijs, frequenter vsu euenire solet, vt degrauatæ
fœtuum pondere, laborare videantur, adeò vt
nonnunquam rumpantur incuruati rami (sicuti
hoc disticho adnotauit Ouidius,

Aspice curuatos pomorum pondere ramos,

Vt sua, quod peperit, vix ferat arbor onus.)

furcis suppositis oneri impares fulciendæ erunt.
Quod in nucis historia non prætermisit idem
Ouidius:

*Pomaq; la fissent matrem (inquit) nisi subdit a ramo
Longa laboranti furca tulisset opem.*

Vt malum
aut pomum
aliud imagi-
nem quam-
uis referat.

Africanus Græcus in suis Georgicis scriptum re-
liquit modum, quò vel humanam, vel animalis,
aut rei alterius, imaginem induet malum in sua
adhuc arbore pendens, vel pomum aliud quod-
uis. Gypso (inquit) aut figulari luto quamcunq;
voles insculptam imaginem tege: & in duas par-
teis apto instrumêto, ea industria feca, vt iterum
illæ ritè coniungi possint ac committi. Deinde in
figlina excoque: cùmque malum ad dimidium
peculiaris incrementi peruenerit, hisce formulis
include, validisq; vinculis firmiter obstringe, ne
fictiles typi diuellantur auctu obuoluti mali.
Quod vbi capacitatem illorum expleuerit, tales
animalium figuras repræsentabit, quorum & ha-
bitum & imaginem ibidem mentiri visum tibi
fuit. Quæ res in effigiandis malis non solum lo-
cum habebit, sed etiam in pyris, cotoneis, perfici-
cis,

eis, citrijs, punicis, aurantijs, limonijs & reliquis pomorum generibus. Quod hic semel dictum ve-
 lim, ne dum per varias pomorum classes spatia lesta ybique
 bor, illud identidem molestè repetere cogar. Ve-
 rùenimuerò oportet vasi & fictilibus typis per-
 spirationem aliquam relinquere, hoc est forami-
 nulâ imprimere, quibus aërè admittant & emit-
 tât, alioquin putrefactioni facilis parabitur via, Vt dulcia fi-
 licet multi aliter sentiant. Si dulcia mala fieri de-
 sideras, sterus caprinum vrina humana dissolu-
 tum cum veteris vini fece radicibus infunde. Si tria-
 impùtria habere voles, felle viridis lacertę inun-
 gatur caudex: erit & hoc aduersus formicas re-
 medium præstantissimum. Si caduca fuerint ma-
 la, fissâ radici lapis impactus illa retinebit. Quæ
 si ramos spissius onerabant, vt disrumpi pericli-
 tentur, interlegenda erunt, quæ vitiosa videbun-
 tur: vt generosa copiosiore alimento gaudentia, sint caduca,
 maiori incremento luxurient, vitiosis alimonia & onere nō
 ampliùs non surripientibus: aut furcis adiuvan-
 da erit arbor, vt antea diximus. Quæ si imbres arbor.
 metuet, Solis exortum spectare debebit, Plinio
 autore, vt eos Sol statim diripiat ac reficcet.

*Sit tibi sit cura grandis educere foetus,
 Et patulas implere manus: age, decute ramis
 Crescentem sobolem, è multis vt pauca supersint
 Poma: sed & maiora loco, & magis auspice nota.
 Vberiore etenim succo letabitur heres
 Fratris lacus, vacua dominator in aula.*

Vt grandes
 foetus produ-
 cat arbor
 mali.

Quod vnum deinceps ad reliqua pomorum &
 nucum genera, prudenter etiam accommodare
 tibi licebit, vt à crebris repetitionibus, quas sem-
 per habui molestas, opportunè me liberes. Si ru-

**Vt rubra fi-
ant mala.**

**Pulchra &
notatu di-
gna.**

**Quando ma-
tura dici de-
& quo tem-
pore decer-
penda.**

**Quomodo
seruanda &
reponenda
mala.**

**Loca apta
seruandis
malis.**

bra poma nasci defideras, arbor vrinæ humanæ rigatu satietur, quemadmodum scripsit Berytius in suis de rebus agri præceptis. Non desunt qui rosas puniceo colore rubentis sub arbore mali vndiq; serant, & ita rubra mala fieri promittant. Alij palos in terram defigunt, hisque pomiferos ramos citra vulnus incuruatos alligant: & iuxta illos vasa vel serobiculos factos aqua implēt: satagentes vt meridie solaris radius in aquam illa- bens calidum vaporem euocet, qui refractu in fructus refiliēs, ex calore rubrū colorem eis con- ciliet. Qui re vera absque vlllo mangonio & arti- ficio his partibus maximè solet inesse, quæ Phœ- bum recta intuentur & meliore diei parte illum excipiunt. Nonnullis sanguineus color peculia- ris inest, tracta origine ex mori insitu. De malo- rum nomenclatura, omnibus ferè nationibus va- ria, varioq; insitionum adulterio, hic nihil à me expectabis. Omnia seminis nigrore maturitatem tura dici de- fatentur: suntq; legenda circa autumnale æqui- beant mala: noctium: pro cœli, soli, et arboris cuiusque natu- ra: nec ante xv. Lunam, vt scribit Plinius: idque & quo tem- cauta manu, ne contusione, aut vulnere aliquo pore decer- lædatur: separatim cadiuis, putrescentibus ac ver- miculosis, à præstantibus & generosis. Serua- buntur optimè tabulatis extra fumum & gra- ueolentiam in loco frigido & septentrionalibus fenestris aperto: quæ sereno die patenteis lucem accipere debent, exclusis austris: nam aquiloni- bus multò nocentiores fructibus esse solent: à quibus poma quæq; rugis deturpari certum est. Seruātur præterea in frigido & arido loco supra paleas, vt scribit M. Varro. Ideo qui oporothecas faciunt, ad aquilonē vt fenestras habeant & aëre perflen-

perflentur summè curare debent, Plinius folijs ficulneis singula, præterquam cadiua & vitiata conuolui iubet: cistisque vitilibus condi, vel creta figlinarum illini. Apuleius Græcus in suis geponicôn præceptis, adhæc Columella, Plinius, Palladius, & alij rei agrariæ doctores, eam in rem multa posteritatis memoriæ diligenter mandauerunt. Ex quorum Commentarijs sequentia tibi libentissimè selegimus. In olla fictili cera interius inducta, & bene operta, multi innocenter poma custodiunt. Sunt qui creta aut figulina terra singula incrustent, siccant, ac ita reponant. Seruantur etiam integra, vegeta & longo tempore incolumia, substratis nucum folijs non caducis: quibus & odori & colori perquam bellè confutitur. Quod melius cedit si folijs ipsis conuoluantur, & foliatis nucum frondibus tegantur. Multi arculas singulis pomis assignant. Alij in tabulis supposita palea disponunt, & stramentis superiori parte operiunt: ac ita componunt vt limites peruijs spiritum æqualem accipiant. Palladius in locis obscuris, vbi ventus non sit, stramentis prius in crate subiectis, cumulatim secreta disponit, & cumulos frequenti diuisione separat. Custodiuntur etiam vitigineis folijs singillatim obuoluta, & luto vel argilla candida illita, ac Soli quoad crustam duret, commissa: talia enim permanent, qualia concluduntur. Aliter canistris vel vimineis cistis componuntur, & mundo tomento vestiuntur. Sunt qui solos pediculos figulina terra muniant. Plerique in puteo vel cisterna fictilia vasa mergunt: quibus diligenter picatis & clauis, mala committuntur. Nonnulli pediculis feruenti pice demersis, supra tabulatum ex ordine

Modi varij
custodiendo
rum & repo
nendorum
malorum.

Modus facili
lis, & popu
laris.

Ingeniosus
modus & pa
ratu facilis.

Pulchrum
inuentum.

disponunt. Hyberna seminibus, præsertim hor-
 dei, vt vix conduntur. Seruantur etiam optimè
 inueniantur, hæc modo : Accipe vas fictile non picatum & in
 qualia fue- fundo perforatum, quod ad fauces vsque in co-
 rret condita- lumibus & generosis pomis manu collectis ex-
 & reposita. ple, & pyxantha, vel myachanta, vt Græci ha-
 bent codices, aut re quavis alia, vasis spiracula di-
 ligenter obtura, & in qua volueris arbore suspen-
 de, ac per totam hyemem ibi esse permitte : talia
 inueniuntur, qualia fuerunt condita. Quod experi-
 entia certa tætetur se didicisse Apuleius Græcus :

**Mala à vino
 seruata, & vi-
 num seruanti-
 a.**

tradens ea etiam durare musti dolijs immersa,
 clausa & à fece seruata. Quo etiam modo vinum
 ipsum, vini que suauitatem miraculo quodam
 conseruant. Sed id ad mala cydonia propriè atti-
 nere, vt pleraque alia hic scripta, suo dicemus lo-
 co. Conduntur & ollis fictilibus in vini dolium
 demersis, ita vt ei innatent, & dolium oblinatur.

**Vt mala non
 putrescant,
 & incolumia
 diu custodi-
 antur.**

Non putrescent si herba virentis satyrii illita fue-
 rint cacumina. Palladius Neapolitanus rotunda
 mala quæ orbiculata dicuntur, sine cura toto an-
 no seruari posse ait. Plerique scobem populi, vel
 abietis inter poma diffundunt : quæ sic ponenda
 esse constat, vt flosculi sursum, & pediculi deorsum
 spectent : nec ante vsum necessarium attin-

**Pomi genus
 omne opti-
 mè seruari
 melle.**

gantur. Sed illud in totum præcipiendum duxi,
 nullum esse pomi genus, quod non possit melle
 seruari. Itaque cum sit hæc res interdum ægrotan-
 tibus salutaris, censeo vel pauca poma in melle
 custodiri, sed separata generatim : nam si commi-
 sceas, alterum genus ab altero corrumpetur. Sunt
 alia custodiendi secreta, quæ in cydonijs seu co-
 toneis malis exprimentur, adhuc in pyris, & om-
 nium maximè in punicis, citrijs & alijs. Quod tæ-
 tis per

tisper dum expectas, ex Plutarcho admonere su-
peruacaneum esse non putauī, mala gestantibus
dorsuarijs iumentis tam grauiā esse (etiam si pau-
ca portent) vt oneri, viribus alioquin non impari,
succumbant, ac sudando deficiant: solo odore,
vt Latinus putat Apuleius, adeo illa offendente,
vt animo linquantur. Quod ad cydonia summe
odorata an potius referendum sit, faciat experiē-
tia fidem. Remedium præsentissimum est obla-
tus panis: quem si vorarint, vt scribit Plinius, se-
se protinus recolligunt. Vitabitur id periculi si
aliquot prius edenda, vel conspicienda odoranda-
que illis exhibeantur. Ex acerbis & syluestri-
bus malis præstantissimum omphacium prælo
vel trusatilibus molis exprimi potest: adhæc ace-
tum in hunc modum. Per triduum mala in cu-
mulo seruantur, deinde mittuntur in cadum, cui
fontana aut pluuiālis aqua miscetur: ac opertum
vas per triginta dies finitur, & subinde quantum
fuerit aceti sublatū ad vsus, tantū redditur aquæ
ad reparationem. Vinū quoque facitare sic so-
lent multi ex generosis & domesticis malis, quod
citream vulgo nuncupant. Eadem prælo, vel tru ex generosis
fatilibus molis, tortium ius exprimitur: deinde
rursus secundarium, fratribus & retrimentis in a-
qua maceratis, ita vt pomea lora dici possit: non
parui momenti ad restinguendam sitim rustico-
rum per messes & fœniscia. Quod mirum esse ligenter &
non debet: nam pomis, pyrisque inest vini pro-
prietas, quemadmodum scripsit Plinius, simili-
terque agris medentes cauent: ac vino & aqua
coquuntur, atque pulmentarij vicem implent.
Priusquam hinc abeam, alienū a nostro instituto
non erit memorare, quod multi sequenti experi-
mento

Iumenta dor-
suaria portā-
dis malis su-
dare & fuc-
cumbere.

Quomodo
ex malis fiat
omphacium
& acetum.

Quomodo
fiat vinum
ex generosis
malis.

Notanda di-
uina obseruanda.

An vino in-
sit aqua ex-
perimentum
pulchrum.

mentoprehendunt, an aquis vinum fuerit in-
fufcatum, vt Plautino vtar vocabulo. Malum in
vas injiciunt, aut pyrum fylueftre, & fi quidem
fupernatauerit, vinum effe purum fignificat: fi ve-
rò mergatur, aquam habere. Sed hoc ad noftro vi-
norum fecreta transferendum erat.

Arboris Pyri, eiufque pomi, cura, auxilia, &
fecreta. Cap. V.

Quibus lo-
cis gaudeat
pyrus.

PYrus frigidis, humidis ac vberibus locis
fumme gaudet, quemadmodum fcribit Dio-
phanes, rei agrariae apud Græcos doctior infignis.
Gaudet etiam planis, in quibus latior educatur.
Palladius tale folum ei deftinat, quale vinetis cõ-
uenit: nimirum latum & non impeditum. Pro-
uenit hæc arbor femine, plâta, & infitione. Quod
tamen intereft, ficuti poft Plinium idem adnotat
Palladius. Nam fi quis pyrorum femen fpargat,
nafci quidem neceffe eft, natura originem fuam
refouente: cuius æternitati nulla tarditas poteft
adferre faftidium. Sed homini, cui, Hippocrate
tefte, vita breuis effe folet, hoc expectare longum
eft: cum & ferò ita veniant fructus, & à generis
fui nobilitate decedant. Quæ fua planta feritur
arbor, dulcedinem ac teneritatem retinet, diu ta-
men feruata non durat. Quæ infitione compara-
tur, moram ætatis fuftinet. Crebris foffionibus,
& humore frequenti pyrum gaudere, autor eft
Palladius: nam ita vegetior euadit, ac melius pro-
ficat: vſque adeò, vt tempore quo florere confue-
uit nihil de prolato flore depereat, fi eam tunc
foffor adiuuerit. Primos fructus, Plinio autore,
facile perdit, fi cum defloruerit, vel in florem de-
fatifcit, protinus fequantur imbres, aut nubilum
fiat

Quibus mo-
dis proueni-
at pyrus.

Pyrus fata
quid diftet
ab infita.

Summe notan-
da pro florẽ-
te & deflo-
rente pyro.